

ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

יב.

עין משפט
נר מצוה

(א) ויבנות נטו. גיטין נטו.
(ב) כ"ב סה. ק"ג. (ד) קדושין
(ה) א. (ז"ל אה"ר) (ז) גיטין
כא. עת. ב"מ ט"ז.
(ח) קדושין סה. ב"ב סה.
(ט) ס"א לומר בפני.
(י) וקדושין כ"ט. (י"א) (ז"ל
וה"ל) (ט) ונשי' חוס' ב"ב
קעה: ד"ה לא. (י) (ז"ל
לפנינו) (ס) (ז"ל עבדה).

גליון הש"ס

חוס' ד"ה אבא ב' וקנין
אבא דהוי גמ' מדרבנן. ע"י
קדושין דף ה' ע"א חוס' ע"י
ד"ה ומנן שאף בשטר
ולקמן קד ע"ב ד"ה אבא:
בא"ד הוה כפי' בספד.
קשה לי על קושיות הא
לכאן כמקד' ד"ה לא למה לי
כ"י פי' על כרחך כ"י.
בכור דבריהם כאלא דלמדי
מכלל דל' ע"י עומד
במזה ל"ק דמשמע מזה
מדקמי' עומדי' במזה
דקשה הוה קשה דגם כאל'
עומדי' במזה לקי' וידידי
דכאל' ל"ק ד"ל דעבד
לא הו' כמחבר לקרקע
ולא מהני כו' חוקה דקרקע
אלא מדק' בעומדי' במזה
ע"כ דהו' כמחבר ממילא
גם כאל' עומדי' לקי'
מד' כ"י שדות. וא"כ
ממילא ניחא דל' עבדי
כמטלטלין ניחא ד"ל דלא
הו' כמחבר ועומדי' דקשה
מד' אבא ובאל' עומדי'
לא קי' מד' חוקה. אף
דכאל' וידידי' הו' כמחבר.
אלא ל"ד דמקרקע א"כ מקי'
בעומדים במזה ע"כ מד' חוקה
ומזה דהו' כמחבר
בה קשה דגם כאל' עומדי'
לקי' מד' כ"י שדות ולג"כ:

בוסף רש"י

נקנין עם נכסים שיש
להם אחריות. היינו
קרקעות, שאמרינו כל
אלה הלוה והעש' בחבירו
עליהם לפי קנייניהם ועומדין
לפיקדן נסמכין עליהן
(קדושין כ"א). בבבב
בשטר ובחזקה. אם
מכר מטלטלין עם קרקע.
כיון שקה לוקח את
הקרקע נאחז משלנה
קניינים נקנין מטלטלין
עמה (שו"ט). בחזקה, דפק
בה פורחא או דיש אמיני
אל נעל או פד' כל שהא
(שו"ט). והצר מהלכת לא
קנה. דל' אמור כגון תבין
של אדם קונה לו, לא
בחר מהלכת אמור, דשאי

לכפר דנפק. ר"נ: אמר להו עולא. ליושצין לפניו: הכי אמר ר'
אלעזר אפילו מיתמי. דעבדא כמקרקעי דמי: אשסמטין עולא.
נשטמ ממני וירא' משום דס"ל עבדא כמטלטלי דמי ומתירא
הוא שמה אקפחנו בהלכות ובקושיות: הוה עובדא ואגב דייני
דנהרדעא. אפי' מיתמי: הא עולא
והא ר' אלעזר כו'. דכולהו סבירי
להו כמקרקעי דמו: מר. דאמר
כמטלטלי כמאן ס"ל: פרוכבול.
מפרש בגיטין (דף לו.) שמיקן הלל
הוקן פרוכבול כ"י שלא תשטמ
שביעות המלוה: חל על הקרקע.
דכיון דלא מחסרי גוויינא וזה כתב
לו עליהן של חוב שיש לו עליו
שיגבנו כל זמן שירצה קיימי ברשותה
דמלוה: נקנין עם הקרקע. אם
מכר לו קרקע ומטלטלין והחזיק
בקרקע קנה מטלטלין אע"פ שלא
משך: ואין נקנין עם העבדים. שאם
החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין
ויכול מוכר לחזור כמטלטלין. אלמא
עבדא כמטלטלי: ה"ג בקרקע לא
קנה עבדים. ואע"ג דס"ל להאי חנא
עבדים כמטלטלין דמי אפי' לא קנה
אלא א"כ עומד העבד במזה בשעה
שהחזיק בה כדמחקר לקמן וע"כ שאני
מטלטלי דייני' ממטלטלי דלא נידי:
דומיא דערים מלוות. דמהאי קרא
נפקא לן במס' קדושין (כ"ו). דמטלטלין
נקנין בחזקת קרקעות דכתיב ויתן
להם אביהם מתנות עם ערי מלוות
הלכך צעין מקרקעי דלא נידי כ'
התם: חצר מהלכת היא. אינה קונה
לבעליה כלום דלאו חצר היא
במהלכת: והלכתא. הא דמתרלין
דקנה ליה עבד בעדו. עליו כגון
שהעבד כפועל שנינו ראו' לילך דדמי
לחצר: והפניא החזיק בקרקע קנה
עבדים. ולעיל קמי' דלא קנה:
בעומדין במזה. וההיא לעיל בשאין
עומדין במזה: הניחא לך לישנא.
דלוקי רב איקא לעיל להאי
מתני' דעבדי כמטלטלי דמי כו':
הא

רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות
והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים התם בעומדין במזה מכלל דהאי
לא קנה כשאין עומדין במזה הניחא לך לישנא דאמר רב איקא בריה
דרב אמי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין במזה אין אי לא לא
אלא לך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין במזה הא
אמר שמואל א' ימכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה
כולן ולישעמך לך לישנא דאמר עבדי כמטלטלי דמי למה לי עומד במזה

והחזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקני' באל' ואל' כבפות. [א] וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא
הו' חצר מהלכת וישן מהני דהו' משמרת לעמו דלמדין בגיטין פרק הורק (דף ע"ה). גבי כתב גט לאשמו ונתנו צד' עבדו יסן
ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך יסן אמאי הו' גט חצר מהלכת הוה וכו' יסן שאני
והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלמא אע"ג דמוקי לה בכפות אפי' ניעור אינו גט ואין
לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל יסן נמי מועיל דל"כ דבשאין כפות אפרי רבא
אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא לדעתה מיפוק ליה דהו' חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא
בכפות ובהוא קאמר רבא דניעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צעין:

בעומדין במזה. והא דקאמר לא קנה כאל' עומדין במזה ואפי' כמטלטלין קנה דלא צעין כצורין כמטלטלין דלא נידי
ולקמן דייקין והא ק"ל דלא צעין כצורין מגופה הוה מלי למידק: למה לי עומדין במזה. פי' על כרחך לא
מטעם חצר קנה דסתם עבדים אין משמרתין לעמו ואפי' עומד צד' שדה דהו' עבד כצדי רך דכרכו ומטעם אבא נמי לא קנה
בקרקע אין נקני' אבא קרקע ואפי' אמר קני קרקע הסוכה לתחום ואגב תמנה הליגה דהשתא הו' זו על גב זו לא קני באל' אבא
אלא ע"כ הא דקני' אינו מחמת דחשיב כמחבר וא"כ אפי' אין עומדין במזה נמי דהו' כעשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק
באחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל בפירק חוקת הבתים (ב"ב דף ע"ה). לא קנה אל' מקום מכוון בלכד היינו צנכסי הגר דפסקר
אבל אס' דעת אחרת מקנה אותו קנה הכל והא דקאמר הס' דמאר מפסיק היינו נמי צנכסי הגר או צנכר ולא נתן להם דמי
כולם דדמי כולם צעין דממוכס צפ"ק דקדושין (דף ס"ה):

HebrewBooks.org © Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

לבתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי
אלעזר אפי' מיתמי אמר ר"נ אשתמטין
עולא הוה עובדא בנהרדעא ואגב דייני
דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה
רב חנא בר ביזנא אמר להו ר"נ זיל
אהדורו ואי לא מוגבין לכו לאפדניכו א"ל
רבא לר"נ הא עולא הא רבי אלעזר הא
דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא מר
כמאן סבירא ליה א"ל אנא מתניתא ידענא
דתיני אבימי פרוכבול חל על הקרקע ואינו
חל על העבדים כמטלטלין נקנין עם הקרקע
ואינו נקנין עם העבדים לימא כתנאי ימכר
לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה
קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים קרקעות
ומטלטלין החזיק בקרקע קנה מטלטלין
במטלטלין לא קנה קרקע עבדים ומטלטלין
החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין
לא קנה עבדים והתניא החזיק בעבדים קנה
מטלטלין מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר
עבדים כמקרקעי דמי ומר סבר עבדים
כמטלטלין דמי אמר רב איקא בריה דרב
אמי דכ"ע עבדים כמקרקעי דמי והתניא
קנה שפיר והתניא לא קנה בעינן קרקע
דומיא דערים מצורות ביהודה דלא נידי
דתנן נכסים שאין להם אחריות נקנין עם
נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר
ובחזקה מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא
ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף
ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה
איכא דאמרי אמר רב איקא בריה דרב א' אידי
ידכ"ע עבדי כמטלטלין דמי והתניא לא
קנה שפיר הא דתניא קנה ובעודן עליו וכי
עודן עליו מאי הו' חצר מהלכת היא וחצר
מהלכת לא קנה וכי תימא בעומד והא דאמר

החזיק בקרקע לא קנה עבדים משום דאין קרקע נקני' באל' ואל' כבפות. [א] וז"ל נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא
הו' חצר מהלכת וישן מהני דהו' משמרת לעמו דלמדין בגיטין פרק הורק (דף ע"ה). גבי כתב גט לאשמו ונתנו צד' עבדו יסן
ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך יסן אמאי הו' גט חצר מהלכת הוה וכו' יסן שאני
והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלמא אע"ג דמוקי לה בכפות אפי' ניעור אינו גט ואין
לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל יסן נמי מועיל דל"כ דבשאין כפות אפרי רבא
אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא לדעתה מיפוק ליה דהו' חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא
בכפות ובהוא קאמר רבא דניעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צעין:

צין ע"פ לשטר דמלוה בשטר גובה משום נעילת דלת ומלוה
על פה לא גבי משום דליכא קלא ובשטר אית ליה קלא אבל מיתמי
מה לי מלוה ע"פ מה לי מלוה בשטר אללא ודאי כל היכא דגבי
מלקוחות משום נעילת דלת גבי נמי מיתמי כמו מלוה בשטר או
מלוה הכתובה במורה למ"ד וככתובה צדין גבי
בשטר דמי או כשעמד צדין גבי
נמי מיתמי אללא במלוה על פה כיון
דלא חש לעשות שטר לגבות מלקוחות
כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת
דלת וה"פ א"ר אלעזר אפי' מיתמי
בלא אפסותי' משום דהו' קרקע
לא מנייה פי' בלא אפסותי' לא גבי
אלא מנייה ופריך מנייה (לכוכה)
ומשני בלפסותי' וגבי נמי מיתמי
ומלקוחות א"ר דקרי מנייה אע"ג
דגבי נמי מיתמי כיון דמכח הלוה
שעשאו אפסותי' קא גביט:

ז"ל אהדורו. חשיב להו כעושה
בדבר משנה:

אנא מתניתא ידענא. אע"ג
דכמה דוכתין אשכחן
דמקרקעי דמי לענין אונאה ושבויה
אורי' דהכא לא איירי אללא במילי
דרבנן ולגבות מיתמי ומלקוחות וסבר
שעבדא לאו דאורייתא ולא גבי
אלא מדרבנן ולענין פרוכבול וקנין
אבא דהו' נמי מדרבנן וקרא דערים
מלוות דאשכחא צלמא היא ואלא וקנין
דקאמר לך לישנא דאמר עבדא
כמקרקעי דמי למה לי עומדים
במזה למ"ד נמי כמטלטלי דמי * הוה
מלי למיפדך דהא לא חשיב כמטלטלי
אללא לענין מילי דרבנן אללא דכלאו
הכי פריך שפיר דהו' דבעי למידק
צפ' המוכר את הבית (ב"ב סה). אי
עבדא כמטלטלי דמי או כמקרקעי
דמי ממתני' דהו' צה עבדים ובהמה
כולן מכורין ומייתי לה נמי בפרק
מי שמת (שם ק). גבי מטלטלין של'
פלוגי לא שייכא הכא כלל דהתם
צלשון בני אדם תלין:

פרוכבול חל על הקרקע. אין
כומצין פרוכבול אללא
על דבר שאי אפשר לכתמו ואע"ג
שכותצין על עינן נקוב (גיטין לו.)
כיון דחשיב קרקע לא פלוג רבנן:
מכר לו עבדים וקרקעות. צקנין
אבא איירי דאי מטעם חצר
אמאי מפלגי בהחזיק בקרקע צין
עבדים למטלטלין דאי משמרתם לעמו
במרווייהו קני ואי צקנין משמרתם
לדעמו במרווייהו לא קנה:

בעינן דומיא דערים מצורות.
דלא יסן נמי דמיירי צינן דכפות מהני דלא
הו' חצר מהלכת וישן מהני דהו' משמרת לעמו דלמדין בגיטין פרק הורק (דף ע"ה). גבי כתב גט לאשמו ונתנו צד' עבדו יסן
ומשמרתו ה"ו גט ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא מדעתה ופריך יסן אמאי הו' גט חצר מהלכת הוה וכו' יסן שאני
והאמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה והלכתא בכפות אלמא אע"ג דמוקי לה בכפות אפי' ניעור אינו גט ואין
לפרש הלכתא בכפות כלומר לא חשיב מהלכת ולא דמי לעומד ויושב וכיון דכפות מועיל יסן נמי מועיל דל"כ דבשאין כפות אפרי רבא
אמאי קאמר רבא ניעור אין גט משום דהו' חצר המשמרת שלא לדעתה מיפוק ליה דהו' חצר מהלכת וכן פ"ה פרק הורק והלכתא
בכפות ובהוא קאמר רבא דניעור אין גט וכן פסקו הלכות גדולות דכפות וישן צעין:

בעומדין במזה. והא דקאמר לא קנה כאל' עומדין במזה ואפי' כמטלטלין קנה דלא צעין כצורין כמטלטלין דלא נידי
ולקמן דייקין והא ק"ל דלא צעין כצורין מגופה הוה מלי למידק: למה לי עומדין במזה. פי' על כרחך לא
מטעם חצר קנה דסתם עבדים אין משמרתין לעמו ואפי' עומד צד' שדה דהו' עבד כצדי רך דכרכו ומטעם אבא נמי לא קנה
בקרקע אין נקני' אבא קרקע ואפי' אמר קני קרקע הסוכה לתחום ואגב תמנה הליגה דהשתא הו' זו על גב זו לא קני באל' אבא
אלא ע"כ הא דקני' אינו מחמת דחשיב כמחבר וא"כ אפי' אין עומדין במזה נמי דהו' כעשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק
באחת מהן קנה כולן והא דקאמר שמואל בפירק חוקת הבתים (ב"ב דף ע"ה). לא קנה אל' מקום מכוון בלכד היינו צנכסי הגר דפסקר
אבל אס' דעת אחרת מקנה אותו קנה הכל והא דקאמר הס' דמאר מפסיק היינו נמי צנכסי הגר או צנכר ולא נתן להם דמי
כולם דדמי כולם צעין דממוכס צפ"ק דקדושין (דף ס"ה):

קריא א מיי פ"ט מהל'
שמהו ויובל הלכה
יע סמג לאלון רעא טור
ש"ע ח"מ סימן סו סעיף
כז:

קריב ב מיי פ"ג מהל'
מכירה ה' ח סמג
עשין פ"ט טו"ע ח"מ ס'
רב סעיף א:
קריב ג מיי שם הלכה י'
טו"ע שם סעיף ט:
קריב ד מיי שם הל' יא
ועי' בשבועות וזממ'
טור ש"ע שם סעיף ח:
קריב ה מיי שם הל' ח
טו"ע שם סעיף
טו"ע שם סעיף
א:

קריב ו ז ח מיי שם הל'
יע סעיף שם סעיף
טו:
קריב ט מיי שם הלכה יא
ועשין שם טור ש"ע
שם סעיף ח:
קריב י מיי שם פ"א הלכה
יע סמג עשין ע'
טו"ע ח"מ ס' קצ' סעיף
יב:

תורה אור השלם

1. ויתן להם אביהם
מתנות רבות לכסף
ולזהב ולמגדנות עם ערי
מצורות ביהודה ואת
המקלבה נתן ליהודים כי
הוא הדיבור:
דברי הימים ב כא ג

הגהות הגר"א

[א] חוס' ד"ה והלכתא
בכפות וז"ל כו'. כיצ
ורמז'ם חולק (ועי'
בבבב"א ח"מ ס' כ' ס"ק
סו ובאש"כ סימן קל"ט ס"ק
טו):

רבינו חננאל

אמי עולא הילי' גובין מן
העבדים אפי' מן היתומים
בר'. אמר רבא לרבנן
הא עולא ואתר' אלעזר והא
דייני דנהרדעא והא רב
אחא בר ביזנא, כוליה
סבירא להו גובין מן
העבדים, מר כמן סבירא
ליה. אמר רבא אנת מתניתא
ידענא דתיני אבימי פרוכבול
חל על הקרקע ואינו חל על
העבדים, מטלטלין נקנין
עם הקרקע ואין נקנין עם
העבדים. וקיימי לן כרב
נחמן. דאמי לימא כתנאי
מכר לו עבדים וקרקעות,
החזיק בעבדים לא קנה
קרקעות, החזיק לא קנה
החזיק בעבדים קנה
מטלטלין כו'. והלכ'י
בכפות, קשורות ידיו ורגליו
שאינו יכול לזוז ממוקומו,
ומכר לו העבד והכלים
שעליו, החזיק בוה העבד
הכפות קנה מטלטלין
שעליו וכו'. והא דתניא
החזיק בקרקעות קנה
העבדים, בעומדים במזה.